

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นไทย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยต่อไป (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 3) ภาษาไทยแม้จะไม่ใช่วิทยาศาสตร์ที่ใช้กันทั่วโลก แต่ในปัจจุบันมีชาวต่างประเทศที่สนใจเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเหตุผลทางการเมือง การทำธุรกิจการค้า การศึกษา เป็นต้น ดังนั้น การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทยจึงมีแนวโน้มที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ดังที่ เอมอร์ ชิตตะโสภณ (2536, หน้า 12) กล่าวไว้ในบทความเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศว่า “การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมีแนวโน้มจะขยายตัวกว้างขึ้นทั้งในและต่างประเทศ” ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีวิไล พลมณี (2545, หน้า 15) ที่กล่าวถึงการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ สรุปได้ว่าปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั่วโลก ได้เปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยและไทยคดีศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจของกระทรวงการต่างประเทศ มีสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกเปิดสอนหลักสูตรภาษาไทย หรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เช่น หลักสูตรเอเชียศึกษา หรือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา รวมประมาณ 114 สถาบัน ในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย เชื่อว่า จำนวนสถาบันที่เปิดสอนภาษาไทยจะเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ยังไม่รวมศูนย์สอนภาษาและโรงเรียนสอนภาษาที่จัดสอนในเชิงธุรกิจ ซึ่งนับว่ามีการเติบโตพอสมควร ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากความเป็นไทยที่น่าสนใจ เช่น เป็นประเทศที่มีภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่ดี มีทัศนียภาพที่สวยงาม และเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงความเลื่องชื่อของอาหารไทย มวยไทย และน้ำใจของคนไทย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้มีชาวต่างประเทศเข้ามาอาศัยในประเทศไทยและเรียนภาษาไทยมากขึ้น รวมทั้งมีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมากขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนสองภาษาที่กำลังเป็นที่นิยมในสังคมไทย

และยังมีโรงเรียนสอนภาษาที่จัดสอนในเชิงธุรกิจเช่นเดียวกับต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศจึงเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์และได้รับการยอมรับเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามปัญหาของการจัดการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศนั้นคือ ครูผู้สอนไม่ทราบถึงลักษณะการเรียนรู้ (Learning styles) และกลวิธีการเรียนรู้ (Learning strategies) ของผู้เรียนชาวต่างประเทศ จึงทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การเรียนการสอนภาษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนควรให้ความสำคัญต่อผู้เรียนไม่ว่าผู้สอนจะสอนนักเรียนในระดับใด ต้องรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนของตนเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้ดีในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และจะมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เป็นที่ทราบกันดีว่าไม่มีวิธีการสอนใดที่ดีที่สุด และสามารถใช้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนเหมือนกันทุกคน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นภาระที่สำคัญ ในการแสวงหาวิธีการเรียนการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผลการเรียนรู้ และถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอนภาษาด้วย

Ellis (1994, หน้า 62) ได้ชี้ให้เห็นถึง การศึกษาลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจว่า ความแตกต่างเหล่านี้มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แนวคิดของ Ellis นี้เกี่ยวข้องกับประเด็นย่อยอีกสองประเด็นด้วยกัน ประเด็นแรก คือ ผลนั้นคือ “อะไร” (What) และประเด็นที่สองก็คือ ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ภาษา “อย่างไร” (How) ดังนั้น การที่ผู้สอนได้ทราบความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนจึงเป็นประโยชน์โดยตรงที่จะช่วยให้ผู้สอนเลือกและจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Victor Reznovic (อ้างใน สุรางคนา เลี่ยมเพชรรัตน์, 2543, หน้า 2) ที่กล่าวว่า หากผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกันสนใจการเรียนการสอนที่จัดขึ้นแล้ว ผู้สอนควรจะต้องศึกษาลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรพยายามจัดสภาพของการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ๆ เป็นสำคัญ

การศึกษาลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนภาษา เพราะจะทำให้ผู้สอนได้ทราบถึงลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน เนื่องจากว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งตอบสนองต่อจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้

ได้มาจากแนวคิดของทฤษฎีทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) เมื่อผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความคิดความสนใจ หรือความถนัดทางการเรียน ผู้เรียนแต่ละคนก็ย่อมมีลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไปด้วย (ดำรง นิมมานพิสุทธิ์, 2536, หน้า 16 )

งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้มีมานานนับ 15 ปี จากการศึกษา งานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ายังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาเรื่องลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเลย ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาศาสาวิชา การสอนภาษาไทยมีความสนใจเรื่องลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนชาวต่างประเทศ ที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศอย่างยิ่ง ด้วยตระหนักว่า หากผู้สอน ได้มีโอกาสศึกษา วิจัยหาลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายของตนแล้ว ก็สามารถ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการและความชอบในการเรียนตามแบบของ ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง และกิจกรรมการเรียนการสอนก็มีความน่าสนใจได้มากขึ้นด้วย ผู้สอนก็จะ คำนึงและตระหนักถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความ ต้องการของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม การฟัง พูด อ่าน เขียน หรือดู กิจกรรมรายบุคคล หรือกิจกรรมกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่าการทำวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ จะช่วยให้ ผู้สอนมีความเข้าใจว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะ การเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ การเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกันอย่างการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นชาวต่างประเทศ ที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มองเห็นว่าลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Rebecca L. Oxford ซึ่งมีความเหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินวิธีการ เรียนรู้ภาษาและประเมินการเลือกใช้กลวิธีการเรียนรู้ภาษาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะภาษาที่เป็น ภาษาใหม่ หรือไม่ใช่ภาษาแรกของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อผู้สอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ ในการจัดกิจกรรมการสอนและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
- 2.. เพื่อศึกษากลวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยของชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

### สมมุติฐานของวิจัย

ผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่เป็นชาวตะวันตก กับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่เป็นชาวตะวันออก มีลักษณะการเรียนรู้และกลวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยต่างกัน

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่สามารถฟัง อ่าน เขียน และสนทนาภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้ โดยไม่แยกเพศ อายุ และระดับการศึกษา ทั้งหมด 100 คนโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชาวต่างประเทศที่เป็นชาวตะวันตก จำนวน 50 คน
2. ชาวต่างประเทศที่เป็นชาวตะวันออก จำนวน 50 คน

### 2. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

- 2.1 ลักษณะการเรียนรู้ภาษา มีขอบเขตเฉพาะดังนี้
  - 2.1.1 ลักษณะการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้ประสาทสัมผัส
  - 2.1.2 ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสัมพันธ์ที่ผู้เรียนมีต่อผู้อื่น
  - 2.1.3 ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความคิดและการไตร่ตรอง

2.1.4 ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการริเริ่มภาระงาน

2.1.5 ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับความคิดและมุมมองต่าง ๆ

2.2 กลวิธีการเรียนรู้ภาษา มีขอบเขตเฉพาะดังนี้

กลวิธีการเรียนโดยตรง

2.2.1 กลวิธีที่ใช้ความจำ

2.2.2 กลวิธีที่ใช้ความรู้ ความเข้าใจ

2.2.3 กลวิธีที่ใช้การเสริมและการทดแทน

กลวิธีการเรียนโดยอ้อม

2.2.4 กลวิธีที่ใช้อภิปัญญา

2.2.5 กลวิธีเชิงวิภาพ

2.2.6 กลวิธีทางสังคม

### นิยามศัพท์เฉพาะ

**ลักษณะการเรียนรู้** หมายถึง ลักษณะและวิธีการของผู้เรียนแต่ละคนที่เลือกใช้ในการเรียนรู้ภาษาไทย โดยยึดตามแนวคิดของ Rebecca L. Oxford (1991) (อ้างใน Brown, 1989: 189-213) ซึ่งได้แบ่งลักษณะวิธีการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนเป็น 5 มิติใหญ่ ๆ คือ 1) ลักษณะการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้ประสาทสัมผัส 2) ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสัมพันธภาพของผู้เรียนที่มีต่อผู้อื่น 3) ลักษณะการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดและการไตร่ตรองของผู้เรียน 4) ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการริเริ่มภาระงาน 5) ลักษณะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับความคิดและมุมมองต่าง ๆ

**กลวิธีการเรียนรู้** หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนภาษา เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนซึมซาบ เก็บรักษาส่งที่เรียนรู้ไว้ และสามารถนำความรู้ที่นั่นกลับมาใช้ได้ภายหลัง โดยยึดตามแนวคิดของ Rebecca L. Oxford (1990, หน้า 14-22) ซึ่งแบ่งประเภทของกลวิธีในการเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ 1) กลวิธีการเรียนโดยตรง ประกอบด้วย กลวิธีที่ใช้ความจำ กลวิธีที่ใช้ความรู้ ความเข้าใจ และกลวิธีที่ใช้การเสริมและการทดแทน 2) กลวิธีเรียนโดยอ้อม ประกอบด้วย กลวิธีที่ใช้อภิปัญญา กลวิธีเชิงวิภาพ และกลวิธีทางสังคม

**ชาวต่างประเทศ** หมายถึง คนทุกชาติทุกภาษาที่ไม่ใช่คนไทย และเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่สามารถฟัง อ่าน เขียน และสนทนาภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้

ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ หมายถึง การเรียนการสอนภาษาไทยให้กับผู้เรียนชาวต่างประเทศ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารกับคนไทย ซึ่งผู้เรียนอาจเริ่มเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือเริ่มเรียนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ก็ได้

#### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถทำสื่อการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนมากในชั้นเรียน และทำสื่อซ่อมเสริมสำหรับคนที่มีความรู้และกลวิธีการเรียนรู้ที่ต่างจากคนส่วนมากในชั้นเรียน
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูที่สอนวิชาภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ในการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อลักษณะการเรียนรู้ และตรงกับกลวิธีการเรียนรู้ โดยเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน
3. เพื่อเป็นแนวทางแก่นักศึกษา และผู้วิจัยที่สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป